

THE CURRENT STATE OF THE THORN POPULATION (ACIPENSER NUDIVENTRIS) IN THE KAPSHAGAI RESERVOIR AND IN THE UPPER ILE RIVER

Abstract

This article provides information from published literature sources about the spike in the period from 1970 to 2024, as well as scientific work performed at the scientific and production center of the fisheries and received from fishermen and specialists of the fish inspection. The thorn (*Acipenser nudiventris* Lovetsky, 1828) is a small and valuable species of fish in the sturgeon family. It is endemic to the Aral Sea. Populated natural areas are the basins of the Black, Azov, Caspian, and Aral Seas and their estuaries. The spike belongs to the most vulnerable and small-numbered sturgeon fish in the world, its isolated individuals are still found in the Balkhash- Ili basin (Kazakhstan-China) due to its introduction in 1933-1934. It should be noted that this is the only example of successful acclimatization of sturgeons. In 2024, research work on the Kapshagai reservoir and the Ile River was carried out in May-August at 10 stations. According to the results of the study, the population of the thorn is very low. Only fry rarely get into the net. In order to preserve this species from complete extinction, the scientific and production center of the fisheries, the Balkhash branch, is working to create a repair and breeding stock of thorns at a closed water supply installation.

Key words: spike, *Acipenser nudiventris*, Ile-Balkhash basin, sturgeon, acclimatization, reservoirs, spawning, river.

FTAMP 68.01.94

DOI <https://doi.org/10.37884/4-2024/39>

*М.С. Қалиева**, *Н.В. Джангарашева*, *А.А. Айдарова*, *К.К. Жоламанов*,
Г.К. Серикбаева, *Д.Н. Сагандыкова*

«Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті», Алматы қ., Қазақстан
Республикасы, madina.kalieva.1997@mail.ru*, nazymkul@mail.ru, asema_aidarova@mail.ru,
dariga_79-15@mail.ru

ЦИФРЛАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫНДА ЕЛДІ МЕКЕНДЕРДІҢ ЖЕРЛЕРІН ҰТЫМДЫ ПАЙДАЛАНУДЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ ЖӘНЕ ӘДІСНАМАЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ

Аңдатпа

Жерге орналастыру саласының инновациялық дамуы жер-кадастрлық қызметтерге енгізумен және жер ресурстарын басқару жүйесінде автоматтандыру және роботтандыру құралдарын, заманауи ақпараттық технологияларды қолданумен тығыз байланысты, олардың ерекшелігі ауылдық аумақтардың орнықты дамуының тиімділігін арттыруды, елдің елді мекендерінің жер ресурстарын ұтымды пайдалану жүйесінде технологиялық шешімдерді жетілдіруді қамтамасыз ететін ақпараттың үлкен массивтерін қалыптастыру болып табылады. Стандарттардың және көптеген нормативтік құжаттардың тез өзгертін талаптары жағдайында елді мекендердің аумақтарын ұтымды пайдаланудың тиімділігін арттыру үшін жерге орналастыруды басқару жүйесіндегі технологияларды цифрландыру аса маңызды мәнге ие. Қазақстан Республикасында ауылдық аумақтарды дамыту мәселелері жылдар бойы ең өзекті мәселелердің бірі болып қала береді. Елдің кең аумағында оның едәуір бөлігі нашар игерілген және аз қоныстанған болып қалады. Бұл жағдайдың себептері ауылдық елді мекендер аумақтарының үлкен таралуы, табиғи-климаттық жағдайлар, жергілікті жердің рельефі, халықтың элеуметтік жайлылық деңгейі жоғары елді мекендерге қоныс аударуға деген ұмтылысына әкеп соқтыратын элеуметтік-тұрмыстық саланы дамытуды жеткіліксіз қаржыландыру болып табылады. "Соңғы 10 жылда ауылдық аумақтарды дамыту саясаты Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігінің Ұлттық

статистика бюросының деректеріне сәйкес даму әлеуеті бар ауылдық елді мекендерді басым қолдау есебінен ауыл халқының өмір сүру сапасын жақсартуға бағытталды 2023 жылдың басында республикада 6 295 ауылдық елді мекен бар, онда ел халқының 38,2% - ы немесе 7,5 млн адам тұрады".[1]

Ауылдық жерлерде цифрлық теңсіздікті жою үшін reba-NGA жоспары жүзеге асырылды, ол 5000 тұрғыннан аз халқы бар елді мекендердің 90% - дан астамын 30 Мбит/с кең жолақты интернетпен қамтуды көздейді. Сондай-ақ, агроазық-түлік секторын, орман шаруашылығын және ауыл ортасын цифрландыру Стратегиясы іске асырылуда.

Сонымен қатар, жер ресурстарын басқару жүйесіндегі цифрлық трансформация міндеттерін шешудің бірыңғай тәсілдерін әзірлеуге және іске асыруға және елді мекендер аумақтарын жаппай цифрландыру перспективаларын бағалауға байланысты бірқатар мәселелер саланың цифрлық дамуының шектеулерін еңсерудің ұтымды тәсілдерін тұжырымдау және әзірлеу сатысында тұрғанын атап өткен жөн, бұл ретте бірқатар ережелер, шаруашылық жүргізуші субъектілерді жерге орналастыру және елді мекендерді аумақтық дамыту жүйесін цифрландыру перспективаларын түсіну процестерін бастаудың шарттарын бағалауға байланысты, толық пысықталмаған, пікірталас сипатында және қосымша зерттеуді қажет етеді.

Кілт сөздер: *Цифрландыру, автоматтандырылған ақпараттық жүйелер, елді мекендердің жерлері, шаруашылық жүргізуші субъектілердің трансформациясы, жерді ұтымды пайдалану, жер-кадастрлық қызметтер, жасанды интеллект, киберқауіпсіздік, цифрлық трансформация, елді мекендердің кеңістігін цифрландыру.*

Кіріспе

Зерттеу тақырыбының өзектілігі. Елді мекендер мен қалалардың цифрлық трансформациясы ақпараттық технологиялар секторын дамытудың бірнеше бағыттарына негізделген, олардың қатарына әлеуметтік коммуникациялар, үлкен деректер мен болжамдық аналитика, бұлттық технологиялар, жасанды интеллект, ұтқырлық, заттар интернеті, киберқауіпсіздік технологиялары, цифрлық платформалар жатады. технологиялар қалалар мен елді мекендердегі технологиялық мәселелер кешенін шешудің негізгі бағыты болып табылады. Цифрлық трансформация әлеміндегі қарқынды даму, бір жағынан, қалалар мен елді мекендерде шоғырланған, екінші жағынан, қоғам өмірін қамтамасыз етудің құрамдас бөлігі болып табылатын негізгі салалар мен аймақтарға әсер етеді: заманауи өндіріс, көлік және ұтқырлық, энергетика, байланыс, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық және қызмет көрсету саласы, ресурстарды басқару жүйелері, соның ішінде жер және т.б.. Біздің ойымызша, цифрлық технологиялар елді мекендерде жер ресурстарын басқару саласындағы көптеген мәселелерді шешудің арзан жолдарын ұсынады, мүмкіндік береді. өңірлер ресурс тапшылығының орнын толтыру және тартымдылығын арттыру. Елді мекендер аумақтарын цифрландыруды жүзеге асыру кезінде қазіргі кезде кездесетін қиындықтар аумақтық айырмашылықтармен және аумақтардың цифрлық теңсіздігімен күрделене түсуде. Елді мекендер кеңістігін цифрландыру инфрақұрылымы аз дамыған шағын қалалар мен елді мекендердің басым бөлігі республика аумағында орналасқан елді мекендердің игілігіне бағытталған.

Ғылыми-техникалық прогрестің және өндіргіш күштердің дамуының жоғары қарқыны қоғамдық өндіріс жүйесі дамуының неоиндустриалды кезеңіне кең ауқымды көшу үшін объективті жағдайларды қалыптастырды, оның негізі дәстүрлі технологиялармен қатар технологиялар болады. экономикалық пайда алудың жаңа мүмкіндіктерін ашатын (нанотехнологиялар, биотехнологиялар, цифрлық технологиялар және т.б.). Цифрландыру процесі бүгінде әлемнің барлық дерлік елдеріне қатысты. Бұл ретте әр ел өзінің цифрлық даму басымдықтарын анықтайды. Қазіргі уақытта әлемнің 15-тен астам елі цифрландырудың ұлттық бағдарламасын жүзеге асыруда. Ұлттық экономикаларды цифрландыру бойынша жетекші елдер Қытай, Сингапур, Жаңа Зеландия, Оңтүстік Корея және Дания. ...«Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) орта мерзімді перспективада

цифрлық технологияларды қолдану арқылы Қазақстан Республикасы экономикасының даму қарқынын жеделдету және халықтың өмір сүру сапасын арттыру, сондай-ақ Қазақстан экономикасының жаңа даму траекториясына өтуіне жағдай жасау.[2]

Ауыл шаруашылығы Қазақстан экономикасының азық-түлік және экономикалық қауіпсіздігін, сондай-ақ еліміздің еңбек әлеуетін, әсіресе ауылдық жерлерде қамтамасыз ететін негізгі салаларының бірі болып табылады. Цифрлық ауыл шаруашылығы қоғам алдында тұрған міндеттердің ауқымын және әртүрлі деңгейдегі әлеуметтік-экономикалық жүйелерді цифрлық трансформациялау мәселелерін зерттеуге қосымша серпін беріп, қызмет салаларын цифрландырудың негізгі бағыттарын белгіледі. Бүгінгі таңда Қазақстан Республикасының ауыл шаруашылығында цифрлық технологияларды пайдаланатын ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілердің үлесі шамалы, бұл өнімділіктің өсуін және өзіндік құнын төмендетуді шектейді. Сонымен қатар, ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлер не мақсаты бойынша пайдаланылмайды, не тиімсіз пайдаланылуда, бұл аумақтың үлкендігіне, халық тығыздығының төмендігіне және жердің жай-күйі мен пайдаланылуына талдау жүргізе отырып, мониторинг жүргізуге қажетті инфрақұрылымның жоқтығына байланысты бақылау қиын. және қысқа және ұзақ мерзімді перспективада болжау. Демек, Қазақстан Республикасының жер ресурстарын талдау жерге орналастыру жүйесінде экономикалық, техникалық, технологиялық және ақпараттық дамудың жоғары деңгейін талап етеді, бұл саланың ерекшеліктері жерге орналастыруды цифрлық түрлендіру перспективаларын зерттеуге бағытталуы тиіс; , оны цифрландырудың жаппай процестерін бастау шарттарын негіздеу және шаруашылық жүргізуші субъектілердің оның техникалық-технологиялық базасы мен субъектіаралық қатынастар жүйесін түбегейлі жаңғыртуға дайындығын бағалау.

Материалдар мен зерттеу әдістері

Зерттеудің теориялық және әдістемелік негізін экономика ғылымы классиктерінің іргелі және қолданбалы еңбектері, зерттеліп отырған мәселе бойынша отандық және шетелдік жетекші ғалымдардың еңбектері, ғылыми-зерттеу институттары мен университеттердің өзекті эзирлемелері, халықаралық, республикалық және аймақтық ғылыми-техникалық және ғылыми зерттеулердің материалдары құрады. практикалық конференциялар мен семинарлар, ақпараттандыру мәселелері бойынша нормативтік-әдістемелік материалдар, Қазақстан Республикасының жер кадастрының автоматтандырылған ақпараттық жүйесі және ауыл шаруашылығын цифрландыру және жерге орналастыруда ақпараттық және цифрлық технологияларды пайдалану, сондай-ақ бағдарламалық құжаттар цифрлық жерге орналастыру субъектілерінің өзара іс-қимылының жекелеген аспектілерін реттеу, елді мекендерді цифрландыру мәселелері бойынша материалдар мен эзирлемелер және цифрлық экономика субъектілерінің өзара әрекеттесу жүйелерін жетілдіру.

Зерттеудің әдіснамалық негізі мақсатты және жан-жақты зерттеу мүмкіндігін қамтамасыз ететін жүйелі көзқарас болды. Ғылыми зерттеу барысында танымның жалпы ғылыми әдістері қолданылды: жүйелік, құрылымдық және салыстырмалы талдау, зерттеу нәтижелерін графикалық көрсету, абстрактілі-логикалық, статистикалық, есептік-конструктивтік және т.б. Зерттеудің ақпараттық базасы болып Статистика агенттігінің материалдары, мамандандырылған ғылыми және мерзімді басылымдардағы, интернет көздерінен және басқа да ресми ақпарат көздерінен алынған мәліметтер алынды.

Зерттеу нәтижелері және оларды талқылау

Жерді басқарудағы технологияны дамыту, әсіресе цифрлық дәуірде өте маңызды, өйткені жер өте құнды ресурс болып табылады. Барлық өндірістік, адамдық және өндірістік әрекеттер жерді қажет етеді. Әр елдің, әр елді мекеннің жер қоры шектеулі болған кезде адам қажеттіліктері артып келеді. Сондықтан жер қорын үнемді және тиімді пайдалануды қамтамасыз ету үшін жерге орналастыру сапасын арттыру және жердің барлық күшті жақтарын насихаттау маңызды және шын мәнінде қажетті жұмыс болып табылады. Бүгінгі таңда жерге орналастыруда ақпараттық технологияларды қолдану маңызды бағыт болып табылады. Ақпараттық технологияларды пайдалану Қазақстан Республикасының тұрақты даму бағытында мемлекеттік жерге орналастыру мақсаттарына қол жеткізудің қажетті шарты

болып табылады. Мәселенің даму дәрежесі. Ақпараттық қоғам дамуының және қоғамдық дамудың цифрлық моделін қалыптастыру мәселелерін зерттеудің теориялық және әдістемелік негіздері Д.Белл, Э.Гидденс, Дж.Гэлбрейт, П.С. сияқты шетел ғалымдарының еңбектерінде қаланды. Дракер, М.Кастеллс, И.Масуда, Ф.Мачлуп, Н.Негропонте, С.Паперт, Д.Тапскотт, Э.Тоффлер, Ф.Уэбстер және т.б.

Процесс ретінде ауыл шаруашылығын цифрландыру ауылдық жерлерде өмір сүру деңгейін жақсартуға көмектеседі. Ауыл шаруашылығын ақпараттандыру мен цифрландырудың объективті болып жатқан процестері және ауыл шаруашылығы өндірісі жүйесінде ақпараттық технологияларды қолдану В.Бутырин [3], О.Кусакина [4], В.Меденниковтың [5] зерттеулерінде көрсетілген; [6], В.Федоренко [7], Л.Хоружы [8]. Бірақ зерттеулердің көпшілігі ауыл шаруашылығын цифрландырудың өндірістік аспектілеріне немесе цифрлық ауыл шаруашылығын басқаруға бағытталған.

Зерттеудің мақсаты – ауылшаруашылық жер ресурстарын цифрландыру процестері контекстінде ауылдық елді мекендердің салдары мен болашағын қарастыру. Ұсынылған материал жер ресурстарын ұтымды пайдалану бойынша шараларды, ауылдық жерлерде демографиялық және кадрлық саясатты әзірлеуде, сондай-ақ цифрландырудың ауылдық елді мекендердің өмір сүру деңгейіне әсерін одан әрі зерттеуде пайдалы болуы мүмкін.

Мемлекет басшысы 2023 жылғы 5 сәуірде «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жер қатынастары саласындағы мемлекеттік көрсетілетін қызметтерді цифрландыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» заңға (бұдан әрі – Заң) қол қойды. Осы құжат аясында жер және құқықтық кадастрлардың деректер базасын біріктіру арқылы жер ресурстары мен жылжымайтын мүліктің бірыңғай дерекқорын цифрландыру бойынша түзетулер қабылданды.

Сонымен қатар, Қазақстан Республикасының Жер кодексі республикалық маңызы бар қалалардың, астананың, облыстық және аудандық маңызы бар қалалардың шегінде жер учаскелеріне құқықтарды берудің жаңа, электрондық тәртібін реттейтін 44-2-баппен толықтырылды. жер комиссиясы алынып тасталды, құжаттарды қарау және бекіту мерзімі қысқартылды). Осылайша, Қазақстан Республикасының 88 қаласында елді мекендер шегінен жер телімдері жаңа тәртіппен берілетін болады.

Жаңа тәртіп «Электрондық үкімет» веб-порталы арқылы жер учаскесіне құқық алуға мүдделі жеке және заңды тұлғалардың мемлекеттік кадастр бойынша сұратылған жер учаскесін беру схемасын дербес қалыптастыра отырып, өтініш беруін көздейді. карта.

Жер қатынастары саласындағы мемлекеттік қызметтерді көрсетуді автоматтандыру мақсатында Мемлекеттік корпорациямен «Бірыңғай мемлекеттік жылжымайтын мүліктің кадастры» ақпараттық жүйесін іске қосу бойынша жұмыстар жүргізілді. Жүйе екі дерекқордың мәліметтерін қамтиды: «Жылжымайтын мүлік тізілімі» мемлекеттік деректер базасы және мемлекеттік жер кадастрының автоматтандырылған ақпараттық жүйесі.

Барлық санаттағы жер учаскелерін беру «Жылжымайтын мүліктің бірыңғай мемлекеттік кадастры» (ЖМҚК) және 17 «Аймақтық географиялық ақпараттық жүйелер» (РГАЖ) республикалық ақпараттық жүйесінде жүзеге асырылатын болады.

«EGKN» жүйесін әзірлеуді және тестілеуді Цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрлігі «Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясы» КЕАҚ-мен, ал 17 РГАЖ – облыстар мен республикалық маңызы бар қалалардың әкімдіктерімен бірлесіп жүзеге асырады.

Осыған байланысты Заңда мынадай жаңа ұғымдар енгізілді:

- «Бірыңғай мемлекеттік жылжымайтын мүлік кадастры» ақпараттық жүйесі;
- аймақтық географиялық ақпараттық жүйе;
- Қоғамдық кадастрлық карта;
- мүліктің кадастрлық төлқұжаты.

Айта кетерлігі, жер телімдерін берудің жаңа тәртібі Заңға сәйкес тек республикалық, облыстық және аудандық маңызы бар қалалардың шекараларында ғана қолданылады. Басқа

аумақтарда, қала шегінен тыс жерлерде және ауылдық жерлерде жер телімдерін берудің бұрынғы тәртібі қолданылады.

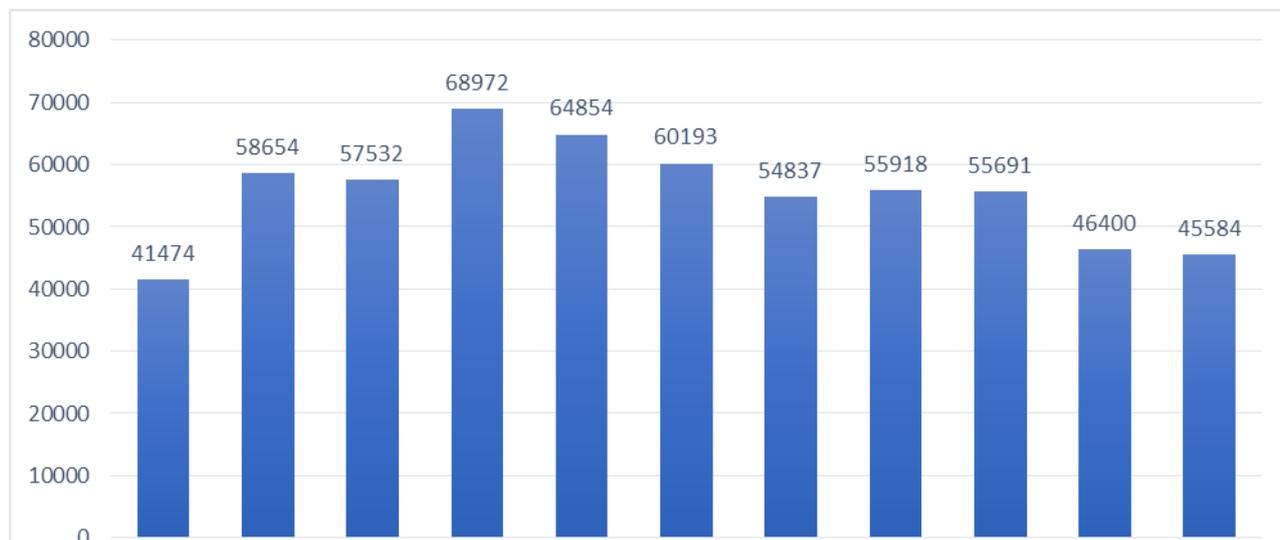
Айта кету керек, бұрын қолданыста болған заңнамалық нормаларға сәйкес жер учаскелерін беру сұралған нысаналы мақсатына қарай Жер кодексінің сегіз бабымен реттелді (43, 43-1, 44, 44-1, 45, 46-баптар). , 47, 48). Жер заңнамасының нормаларын түсіндіруде түсінбеушілік пен қиындықтар туындағандықтан, Заң жер учаскелерін электронды түрде берудің тек екі әдісін белгілейді:

Бірінші әдіс – Қазақстан Республикасының Заңының 48-бабына сәйкес жер учаскелерін сауда-саттықсыз және аукционсыз беруге рұқсат ету мақсатында әкімдіктердің жеке, мемлекеттік заңды тұлғаларға, сондай-ақ жеке және мемлекеттік емес заңды тұлғаларға жер учаскелерін тікелей беруі. Жер кодексі. Екінші жол – жеке және мемлекеттік емес заңды тұлғаларға жер телімдерін коммерциялық мақсатта және кәсіпкерлікпен айналысу үшін аукциондар мен конкурстар арқылы беру. Аукциондар мен конкурстар тек қана электронды түрде, Қаржы министрлігінің www.gosreestr.kz бірыңғай электрондық сауда алаңында өткізіледі. Демек, цифрландыру рәсімдерді қысқартуға, жер комиссиясын жоюға мүмкіндік береді, ал құжаттарды тапсыру мерзімі 30 күнге дейін созылады.

Қазақстан Республикасының «электрондық үкімет» порталы арқылы көрсетілетін мемлекеттік қызметтер бойынша интеграциялық өзара іс-қимыл қызметтерін өзгерту.

2022 жылғы 1 желтоқсандағы жағдай бойынша Республикалық ААЖ МКҚ дерекқорында тарихи жерлерді қоса алғанда 6,91 миллион жер учаскесі, атрибуттар бойынша 5,715 миллион белсенді жер учаскесі, графикалық деректер базасында 5,307 миллион жер учаскесі бар. www.aisgzk.kz сайты арқылы жер-кадастрлық ақпаратты – жер телімдерінің нақты иелері (пайдаланушылары), сондай-ақ меншік иелері тобы туралы мәліметтерді Қазақстан бойынша on-line режимінде алуға болады.

2022 жылға www.aisgzk.kz сайтына кірушілер саны (2022 жылғы 1 желтоқсандағы жағдай бойынша) 4 003 666 мың келушіні құрады, веб-сайтқа кірушілердің айына орташа саны 363 969 адамды құрады, ал сайтқа кірулердің жалпы саны – 4003,7 мың кіру (1-сурет).

Қазақстан Республикасындағы жерге орналастыру – жер қатынастарын реттеуге, жерді ұтымды пайдалану мен қорғауды ұйымдастыруға бағытталған жер заңнамасының сақталуын қамтамасыз ету жөніндегі шаралар жүйесі. Есепті жылы жер-кадастрлық жұмыстардың жалпы көлемі 15,75 млрд теңгені құрады, бұл 2019 жылмен салыстырғанда 3,01 млрд теңгеге немесе 3,0%-ға аз.

Республикада жерге орналастыру республикалық және жергілікті бюджеттер қаражаты есебінен атқарушы органдардың шешімі бойынша да, мүдделі жер учаскелерінің меншік иелері мен жер пайдаланушылардың өтініші бойынша да олардың қаражаты есебінен жүзеге асырылады.

Республикалық бюджет қаражаты есебінен есепті жылы 259 «Жер ресурстары туралы ақпараттың қолжетімділігін арттыру» бағдарламасы бойынша 5,21 млрд теңгеге жобалау-ізвестіру жұмыстары жүргізілді, бұл 2021 жылмен салыстырғанда 1,74 млрд теңгеге аз. Республикалық бюджет қаражаты есебінен атқарылған жұмыстардың жалпы жұмыс көлеміндегі үлесі 16,54 пайызды құрады.

1-кесте. 2022 жылға арналған ауылдық елді мекендерге арналған мемлекеттік тапсырма бойынша жер-кадастрлық қызмет түрлері

№п/п	Жұмыстың атауы	Өлшем бірлігі - ның	Көрсеткіштер	
			көлемі	Бағасы, мың. тенге
9	Топырақ карталарын электронды түрде жасау	мың. га	5418	145596.07
10	Электронды түрде геоботаникалық карталарды құру	мың. га	6169	49821.42
11	Электрондық жер телімдерін құру тіркеу блоктарының кадастрлық карталары	уч. кварт.	381	437140.82
14	AIS GZK ішкі жүйесін пайдалана отырып, жер-кадастрлық файлдарды сканерлеу «Архив»	іс	98868	61568.83

Жергілікті бюджет қаражатын пайдалану негізінен келесі жұмыс түрлерін орындауға бағытталды:

- жаңа жерлерді қалыптастыру және қолданыстағы жерлерді оңтайландыру үшін шаруашылық аралық жерге орналастыру жобаларын жасау: Қарағанды, Павлодар, Астана және ДАПО мен ҚИР (Алматы) қоспағанда, барлық облыстарда.

- жер учаскелеріне сәйкестендіру құжаттарын дайындау: Атырау, Шығыс Қазақстан, Жамбыл, Батыс Қазақстан, Қарағанды, Қостанай, Солтүстік Қазақстан, Түркістан, Қызылорда, Ақтөбе облыстарында және Шымкент қаласында;

- Ақтөбе, Маңғыстау, Ақмола, Қостанай, Алматы, Жамбыл, Қызылорда, Түркістан облыстарындағы елді мекендердегі бағалау аймақтарының шекараларының диаграммаларын құру;

- жер учаскелерінің меншік иелерінің жер санын есепке алу: Қостанай, Қызылорда, Алматы және Павлодар облыстарында;

- жергілікті жердегі елді мекендердің шекараларын (сызықтарын) белгілеу: Маңғыстау, Жамбыл облыстары және Шымкент қаласы бойынша.

Ауылдық аумақтарға мыналар жатады: 1. ауылдық елді мекендердің және оған жақын жерлердің жиынтығы; 2) ауылдық аумақ – ауылдық елді мекендердің жиынтығы; 3) тірек ауылдық елді мекен – онда тұратын халыққа және іргелес (серіктік) ауылдық елді мекендердің тұрғындарына бірге ауылдық кластерді құрайтын мемлекеттік қызметтерді және әлеуметтік төлемдерді көрсету үшін инфрақұрылым жасалған жайлы ауылдық елді мекен; 4) ауылдық кластер – негізгі ауылдан және оны қоршап тұрған серік ауылдардан тұратын ауылдық елді мекендердің жиынтығы.

Бұл ретте, халық тығыздығы жоғары өңірлердегі ауылдар арасындағы қашықтық 10 км-ден (Жетісу, Алматы, Жамбыл, Түркістан, Маңғыстау және Қызылорда облыстары), ал қалған өңірлерде - 15 км-ден аспайды; 5) шекаралық аумақтар – Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекарасынан 50 км-ге дейінгі қашықтықта орналасқан әкімшілік-аумақтық бөліністер мен елді мекендердің аумақтары; 6) ауылдық аумақтардың тұрақты дамуы – экономикалық, экологиялық және әлеуметтік проблемаларды ұзақ мерзімді мерзімге және келешек ұрпаққа зиян келтірмей келісілген және теңгерімді шешуге негізделген ауылдық аумақтарды теңгерімді дамыту; 7) негізгі қызметтер – өңірлік стандарттар жүйесінде көзделген халық үшін өмірлік маңызы бар қызметтердің (жеңілдіктердің) негізгі кешені; 8) өңірлік стандарттар жүйесі – елді мекендердің түріне (қаланың, ауылдың) және көлеміне (халықтың) қарай объектілер мен көрсетілетін қызметтердің (жеңілдіктердің) халыққа қолжетімділігінің ең төменгі міндетті деңгейін қамтамасыз ету; 9) стратегиялық ауылдық елді

мекен – Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасынан 25 км-ге дейінгі қашықтықта орналасқан ауылдық елді мекен.

Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігінің (бұдан әрі – БНС) Ұлттық статистика бюросының мәліметтері бойынша 2023 жылдың басына республикада 6295 ауылдық елді мекен (бұдан әрі – СНП) бар, олар ел халқының 38,2% немесе 7,5 миллион адам тұрады. Ауыл халқы 2011 жылдан бері іс жүзінде өзгеріссіз қалды. Ауыл халқының кеңейтілген ұдайы өндірісін қамтамасыз ететін жоғары туу көрсеткішіне қарамастан, ауылдан көші-қон ағынының өсу үрдісі жалғасуда. Мәселен, 2022 жылдың 12 айының қорытындысы бойынша ауылдық жерлердегі көші-қонның теріс сальдосы 67 мың адамды құрады. (2020 жылы – 81,3 мың адам, 2021 жылы – 77,3 мың адам). Ауыл халқының көбірек кетуі Абай, Жетісу, Түркістан, Жамбыл, Қостанай, Солтүстік Қазақстан, Қарағанды, Қызылорда және Шығыс Қазақстан облыстарында байқалады. Соңғы 3 жылда SNP санының тұрақты төмендеуі байқалды. Барлығы осы кезеңде SNP саны 21 бірлікке азайды. Ең көп таратылған ауылдар Батыс Қазақстан (10), Түркістан (8) және Қостанай (3) облыстарында. 6,3 мың ауылдық елді мекеннің жартысынан көбінде (3,3 мың) 500-ден аз халық тұрады, онда елдегі ауыл халқының 8% ғана тұрады. 5 мыңнан астам халқы бар SNP бар болғаны 4,6% құрайды, бірақ елдегі ауыл тұрғындарының 40% -дан астамы оларда тұрады. Сондай-ақ, бүгінгі таңда 1109 елді мекеннің бас жоспары жоқ, 945 елді мекенде жаңарту қажет. Бұл ретте 17 ірі ауыл бойынша олардың еліміздің әкімшілік-аумақтық құрылымы туралы заңнамаға сәйкес ауыл мәртебесіне сәйкестігі туралы мәселе (мысалы, Маңғыстау облысындағы Бейнеу ауылы – 54 мың адам, Түркістан облысындағы Қарабұлақ ауылы – 50 мың адам, Алматы облысындағы Ұзынағаш ауылы – 47 мың адам және басқа ауылдар).

Жер учаскесін тікелей беру алгоритмі келесідей: жер учаскесіне құқық алуға өтініш беру eGOV «электрондық үкімет» порталы арқылы жүзеге асырылады;

Жер учаскесін таңдау Бірыңғай мемлекеттік мүлік комитеті арқылы Егжей-тегжейлі жоспарлау жобасына сәйкес Қоғамдық кадастрлық картада жүзеге асырылады;

Жер учаскесін таңдау актісін қалыптастыру және бекіту АТЖ арқылы жүзеге асырылады;

РЖАЖ – қала құрылысы құжаттарына сәйкес жер учаскесін таңдау актісі дайындалатын және ол жағдайлық схемаға сәйкес барлық мүдделі мемлекеттік органдарға және тиісті мемлекеттік органдарға бір мезгілде бекітуге жіберілетін жергілікті атқарушы органның ішкі жүйесі. қызметтер.

Жер учаскесін таңдау актісінде қолданыстағы инженерлік желілер көрсетіледі, қажет болған жағдайда өтініш берушінің қаражаты есебінен инженерлік желілерді берілген жер учаскесінің шекарасынан тысқары жерлерге ауыстыру көзделген.

Жерге орналастыру жұмыстарын жүргізу бөлігінде өтініш беруші нарықта көрсетілетін қызметті берушіні өз бетінше таңдайды жерге орналастыру жұмыстары тек координаттарды анықтаудан және жердегі шекараларды белгілеуден тұрады;

Нәтижелері бойынша өтініш беруші жер учаскесіне құқық беру туралы шешімді, келісім-шартты және сәулет-жоспарлау тапсырмасын, сондай-ақ өтініш берушінің «жеке кабинетіне» енгізілген инженерлік желілерге қосылудың техникалық шарттарын алады. портал.

Аукцион арқылы жер учаскесін беру

Электронды форматта тапсыру мерзімін 10 күнге дейін қысқартады. Бұл ретте электронды аукцион арқылы кез келген адам мемлекеттен жер телімін сатып ала алады.

Аукцион арқылы жер учаскесін беру алгоритмі:

1. Жергілікті атқарушы органдар РҚБЖ арқылы қала құрылысы құжаттарына сәйкес бос жер учаскесін таңдау актісін дайындайды және оны барлық мүдделі мемлекеттік органдармен және тиісті қызметтермен келіседі.

2. Бұл ретте мүлікке кадастрлық төлқұжат дайындалуда.

Келісілген және қалыптастырылған жер телімі электронды форматта РГАЖ арқылы Мемлекеттік кадастрлық картада жариялау үшін «Бірыңғай мемлекеттік жылжымайтын мүліктің кадастры» ақпараттық жүйесіне жіберіледі.

Өтініш беруші «электрондық үкімет» порталы eGOV арқылы EGKN жүйесіне кіреді және Қоғамдық кадастрлық картадан бос жер телімін таңдайды, содан кейін ол Қаржы министрлігінің www.gosreestr.kz электрондық сауда алаңына автоматты түрде кіріп, хабарлама алады. аукционға қатысуға өтінімнің қабылданғаны туралы хабарлама. Аукцион қорытындысы бойынша жергілікті атқарушы орган жеңімпазбен шартқа қол қояды.

Заңды қабылдаудың мақсаты жер заңнамасын жетілдіру, жер учаскелерін беру рәсімдерін жеңілдету, жер қатынастары саласындағы көрсетілетін қызметтерді цифрландыру арқылы қызмет алушылардың лауазымды тұлғалармен өзара іс-қимылын барынша азайту, сондай-ақ көрсетілетін қызметті алушының жер учаскелерін беру сапасын арттыру болып табылады. халыққа көрсетілетін қызметтер.

Заң 2023 жылдың 1 шілдесінен бастап Мемлекеттік мүліктің бірыңғай мемлекеттік тізілімін және мемлекеттік ақпараттық жүйені және РКБЖ жүйелерін инженерлік-техникалық қамтамасыз ету туралы ақпаратпен толтыра отырып, толық енгізгенге және сынақтан өткізгенге дейін 2023 жылғы 1 шілдеден бастап кейінге қалдыруды көздейді. және коммуникациялық инфрақұрылым, келісілген жылжымайтын мүлік объектілері (ғимараттар, құрылыстар және т.б.).

Алматы облысында 2015 жылдан бастап мемлекеттік қызметтерді көрсету процестерін электронды форматқа көшіру жүзеге асырылуда. Облыста жер ресурстарының кешенді электронды картасы әзірленді. Бұл картаға облыстың ауыл шаруашылығы жерлері, пайдаланылмай жатқан жерлер, берілген өкімдер, суару желілері, облыс орталығынан шалғай орналасқан жері көрсетілген облыстың туристік орындары, сондай-ақ республикалық маңызы бар инвестициялық жобалар енгізілген.

Қазіргі уақытта барлық қолданыстағы салалық деректер базалары мен кадастрларды біріктіретін өңірлік географиялық ақпараттық жүйе (бұдан әрі – геопортал) құрылды.

Сонымен бірге, 2015 жылға арналған электронды карта деректері жер қатынастары, сәулет және қала құрылысы, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, ауыл шаруашылығы, көлік және басқа да салаларда электрондық үкімет процестерін автоматтандыруды және мемлекеттік қызметтерді көрсетуді одан әрі жетілдіру алаңы болды. логистика.

Геопортал электрондық үкімет порталы мен көрсетілетін қызметті алушы мен көрсетілетін қызметті беруші арасында өзара әрекеттесетін бірыңғай платформа болып табылады.

Жер қатынастары бөлімі құрылыс, сәулет және қала құрылысы, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық бөлімдері, Ақпараттық технологиялар орталығымен бірлесіп, кешенді картаны жетілдіру жұмыстарын жүргізді. Бұл өтініштерді қабылдаудан бастап жер учаскесіне сәйкестендіру құжатын беруге дейін мемлекеттік қызмет көрсету үдерісінің электронды форматқа толық көшуін қамтамасыз етті. Бұл ретте жер телімдерін беру процестерінің ашықтығы мен бақылауы қамтамасыз етіледі.

Жер қатынастары саласындағы пилоттық жоба ретінде облыстық маңызы бар қалаларда (Талдықорған, Текелі, Қонаев) 10 мемлекеттік қызмет және сәулет және қала құрылысы саласындағы 6 мемлекеттік қызмет автоматтандырылды.

2019-2021 жылдар аралығында Қонаев, Есік, Қаскелең, Талғар ауылында 1:500 масштабта (3-5 см ажыратымдылықпен) жоғары сапалы аэрофототүсірілім және топографиялық түсірілім жұмыстары жүргізілді. Өтеген батыр, б. Ұзынағаш.

Геопорталда келесі қабаттар бар: тіркелген және бос жер учаскелері, қаланың бас жоспарлары және елді мекендерді функционалдық аймақтарға бөлу, тұрғын және тұрғын емес ғимараттар, елді мекендердегі қызыл сызықтар, санитарлық-қорғау аймақтары, су қорғау аймақтары, коммуникациялармен (сумен жабдықтау, газбен жабдықтау) қамтамасыз ету. жабдықтау, канализация, жылумен жабдықтау, электрмен жабдықтау, телекоммуникация желілері).

Бүгінгі күні мемлекеттік қызметтерді автоматтандыру жұмыстары аяқталды.

Сонымен қатар, табиғи монополиялар субъектілерін инженерлік желілерге қосуға техникалық шарттарды беру және ведомствоаралық келісу процестері қосымша автоматтандырылды.

Аукцион арқылы жер учаскесін беру алгоритмі:

1. Жергілікті атқарушы органдар РҚБЖ арқылы қала құрылысы құжаттарына сәйкес бос жер учаскесін таңдау актісін дайындайды және оны барлық мүдделі мемлекеттік органдармен және тиісті қызметтермен келіседі.

2. Бұл ретте мүлікке кадастрлық төлқұжат дайындалуда.

Келісілген және қалыптастырылған жер телімі электронды форматта РГАЖ арқылы Мемлекеттік кадастрлық картада жариялау үшін «Бірыңғай мемлекеттік жылжымайтын мүліктің кадастры» ақпараттық жүйесіне жіберіледі.

Өтініш беруші «электрондық үкімет» порталы eGOV арқылы EGKN жүйесіне кіреді және Қоғамдық кадастрлық картадан бос жер телімін таңдайды, содан кейін ол Қаржы министрлігінің www.gosreestr.kz электрондық сауда алаңына автоматты түрде кіріп, хабарлама алады. аукционға қатысуға өтінімнің қабылданғаны туралы хабарлама. Аукцион қорытындысы бойынша жергілікті атқарушы орган жеңімпазбен шартқа қол қояды.

Занды қабылдаудың мақсаты жер заңнамасын жетілдіру, жер учаскелерін беру рәсімдерін жеңілдету, жер қатынастары саласындағы көрсетілетін қызметтерді цифрландыру арқылы қызмет алушылардың лауазымды тұлғалармен өзара іс-қимылын барынша азайту, сондай-ақ көрсетілетін қызметті алушының жер учаскелерін беру сапасын арттыру болып табылады. халыққа көрсетілетін қызметтер.

Заң 2023 жылдың 1 шілдесінен бастап Мемлекеттік мүліктің бірыңғай мемлекеттік тізілімін және мемлекеттік ақпараттық жүйені және РҚБЖ жүйелерін инженерлік-техникалық қамтамасыз ету туралы ақпаратпен толтыра отырып, толық енгізгенге және сынақтан өткізгенге дейін 2023 жылғы 1 шілдеден бастап кейінге қалдыруды көздейді. және коммуникациялық инфрақұрылым, келісілген жылжымайтын мүлік объектілері (ғимараттар, құрылыстар және т.б.).

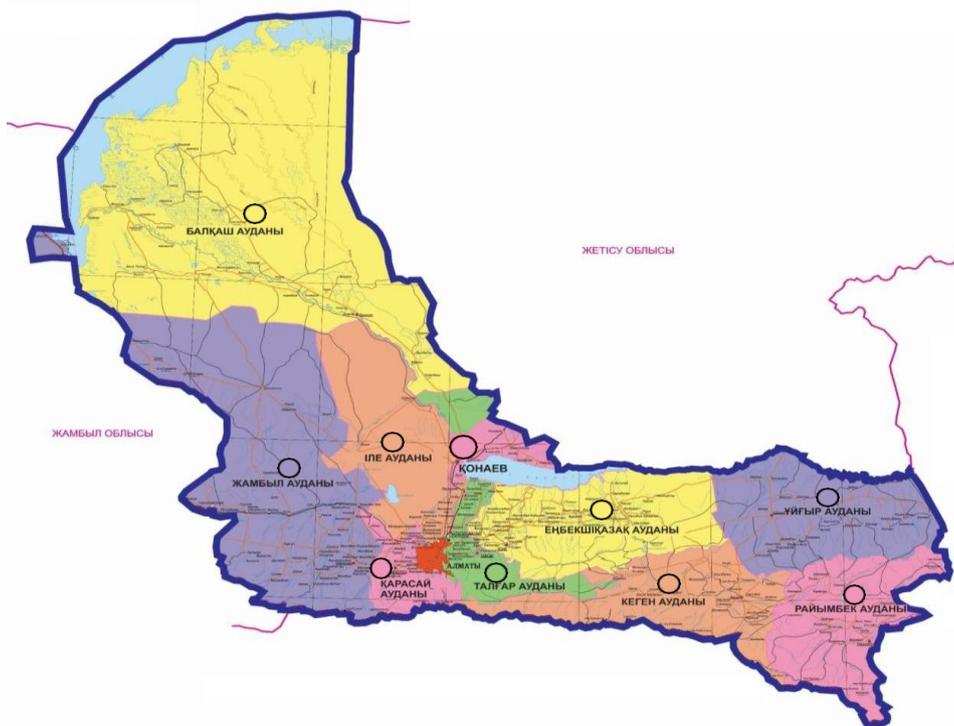

Рис 2. Алматы облысының схемалы қартасы

Алматы облысында 2015 жылдан бастап мемлекеттік қызметтерді көрсету процестерін электронды форматқа көшіру жүзеге асырылуда. Облыста жер ресурстарының кешенді

электронды картасы әзірленді. Бұл картаға облыстың ауыл шаруашылығы жерлері, пайдаланылмай жатқан жерлер, берілген өкімдер, суару желілері, облыс орталығынан шалғай орналасқан жері көрсетілген облыстың туристік орындары, сондай-ақ республикалық маңызы бар инвестициялық жобалар енгізілген.

Қазіргі уақытта барлық қолданыстағы салалық деректер базалары мен кадастрларды біріктіретін өңірлік географиялық ақпараттық жүйе (бұдан әрі – геопортал) құрылды.

Сонымен бірге, 2015 жылға арналған электронды карта деректері жер қатынастары, сәулет және қала құрылысы, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, ауыл шаруашылығы, көлік және басқа да салаларда электрондық үкімет процестерін автоматтандыруды және мемлекеттік қызметтерді көрсетуді одан әрі жетілдіру алаңы болды. логистика.

Геопортал электрондық үкімет порталы мен көрсетілетін қызметті алушы мен көрсетілетін қызметті беруші арасында өзара әрекеттесетін бірыңғай платформа болып табылады.

Жер қатынастары бөлімі құрылыс, сәулет және қала құрылысы, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық бөлімдері, Ақпараттық технологиялар орталығымен бірлесіп, кешенді картаны жетілдіру жұмыстарын жүргізді. Бұл өтініштерді қабылдаудан бастап жер учаскесіне сәйкестендіру құжатын беруге дейін мемлекеттік қызмет көрсету үдерісінің электронды форматқа толық көшуін қамтамасыз етті. Бұл ретте жер телімдерін беру процестерінің ашықтығы мен бақылауы қамтамасыз етіледі.[21,22]

Жер қатынастары саласындағы пилоттық жоба ретінде облыстық маңызы бар қалаларда (Талдықорған, Текелі, Қонаев) 10 мемлекеттік қызмет және сәулет және қала құрылысы саласындағы 6 мемлекеттік қызмет автоматтандырылды.

2019-2021 жылдар аралығында Қонаев, Есік, Қаскелең, Талғар ауылында 1:500 масштабта (3-5 см ажыратымдылықпен) жоғары сапалы аэрофототүсірілім және топографиялық түсірілім жұмыстары жүргізілді. Өтеген батыр, б. Ұзынағаш.

Геопорталда келесі қабаттар бар: тіркелген және бос жер учаскелері, қаланың бас жоспарлары және елді мекендерді функционалдық аймақтарға бөлу, тұрғын және тұрғын емес ғимараттар, елді мекендердегі қызыл сызықтар, санитарлық-қорғау аймақтары, су қорғау аймақтары, коммуникациялармен (сумен жабдықтау, газбен жабдықтау) қамтамасыз ету. жабдықтау, канализация, жылумен жабдықтау, электрмен жабдықтау, телекоммуникация желілері).

Бүгінгі күні мемлекеттік қызметтерді автоматтандыру жұмыстары аяқталды.

Сонымен қатар, табиғи монополиялар субъектілерін инженерлік желілерге қосуға техникалық шарттарды беру және ведомствоаралық келісу процестері қосымша автоматтандырылды.

Қорытынды

Біздің елімізде ауыл шаруашылығының жер-ресурстық әлеуетін басқаруда цифрлық технологияларды пайдалану өндіріс көлемін ұлғайту және саладағы еңбек өнімділігі мен сапасын арттыру қажеттілігімен байланысты. Агроөнеркәсіптік кешендегі IT-технологияларға сұранысты ірі және орта бизнес құрайды, өйткені бұлар оларды іске асыру үшін жеткілікті қаржылық ресурстары бар шаруашылық субъектілері. Ақпараттың үлкен көлемін генерациялауға және оны пайдаланушыларға ұсынуға қабілетті аймақтағы ауыл шаруашылығына арналған цифрлық платформаны қалыптастырудың орындылығы. Ұсынылған цифрлық ауыл шаруашылығы платформасына кіреді

1) мазмұнды құруды сараптауға, басқаруға және бақылауға, деректерді жүйелендіруге және біріктіруге, бағдарламалық қамтамасыз етуді жетілдіруге және жүйенің ішкі процестерін қолдауға байланысты ішкі жүйелер;

2) өндірістік процестерге, басқару органдарымен, ақпараттық-кеңес орталықтарымен, оқу орындарымен байланысқа жауапты өтініштер. Ұсынылып отырған цифрлық платформаның жұмыс істеуі озық тәжірибені белсенді пайдалануға, өндірісте пайдаланылатын ресурстарды оңтайландыруға, ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілердің нарықтар, бағалар, мемлекеттік саясат туралы қажетті ақпаратқа қолжетімділігін кеңейтуге,

билік органдарымен өзара іс-қимыл деңгейін арттыруға, әртүрлі экономикалық субъектілер (жеткізушілер мен тұтынушылар) және сала қызметкерлері арасында цифрлық сауаттылықты қамтамасыз ету және т.б.;

- елді мекендерде жер учаскелерін беру процесін жеделдету және мерзімдерін қысқарту, жер учаскелерін беруде ашықтық пен жариялылықты қамтамасыз ету;
- жер учаскелерін беру туралы шешім қабылдау процесін автоматтандыру;
- жер учаскелерінің мақсатты және мақсатты пайдаланылуын қадағалау мақсатында жер пайдаланушылар тізбегін қадағалау.

Әдебиеттер тізімі

1. Об утверждении Концепции развития сельских территорий Республики Казахстан на 2023 – 2027 годы <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P2300000270>
2. Отчет Цифровой Казахстан <https://www.gov.kz/memleket/entities/mdai/activities/14764?lang=ru>
3. Бутырин, В. В. Совершенствование системы управления агробизнесом в условиях цифровой трансформации сельского хозяйства / В. В. Бутырин, Ю. А. Бутырина, А. Ю. Усанов // Доклады ТСХА : Международная научная конференция, посвященная 175-летию К.А. Тимирязева, Москва, 06–08 декабря 2018 года. Том Выпуск 291, Часть IV. – Москва: Российский государственный аграрный университет - МСХА им. К.А. Тимирязева, 2019. – С. 7-10. – EDN UGXEPF.
4. Кусакина, О. Н. Цифровая трансформация сельского хозяйства и проблемы формирования человеческого капитала / О. Н. Кусакина, Н. В. Банникова // Экономика сельскохозяйственных и перерабатывающих предприятий. – 2019. – № 12. – С. 71-73. – DOI 10.31442/0235-2494-2019-0-12-71-73. – EDN CTXWQQ.
5. Меденников, В. И. Цифровые технологии для национальной платформы «цифровое сельское хозяйство» / В. И. Меденников // Хроноэкономика. – 2020. – № 5(26). – С. 12-17. – EDN KQAWRR.
6. Системный взгляд на цифровую трансформацию АПК / В. И. Меденников, И. М. Кузнецов, М. В. Макеев, М. И. Горбачев // Управление рисками в АПК. – 2020. – № 2(36). – С. 34-43. – DOI 10.53988/24136573-2020-02-05. – EDN HXXYNT.
7. Федоренко, В. Ф. Тенденции цифровизации и интеллектуализации сельского хозяйства / В. Ф. Федоренко // Инновации в сельском хозяйстве. – 2019. – № 1(30). – С. 231-241. – EDN IKJJHN.
8. Хоружий, Л. И. Цифровые двойники в межорганизационной системе управленческого учета агроформирований / Л. И. Хоружий, Ю.Н. Катков, А. А. Романова // Бухучет в сельском хозяйстве. – 2021. – № 7. – С. 6-14. – DOI 10.33920/sel-11-2107-01. – EDN IKPYYZ.
9. Архипова, А. И. Цифровые технологии подготовки к обучению в аграрном вузе / А. И. Архипова, С. П. Грушевский, Е. В. Луценко // Труды Кубанского государственного аграрного университета. – 2022. – № 95. – С. 25-31. – DOI 10.21515/1999-1703-95-25-31. – EDN QWNJTQ.
10. Кадровая база села: механизмы развития и эффективного использования / Р. Х. Адуков, А. Н. Адукова, Р. В. Захаров [и др.]. – Москва : Российская академия кадрового обеспечения агропромышленного комплекса, 2020. – 170 с. – ISBN 978-5-93098-093-6. – EDN KONBJW.
11. Земельный кодекс Республики Казахстан Кодекс Республики Казахстан от 20 июня 2003 года № 442. (с Изменениями и дополнениями 2022 года.)
12. Hull S., Kingwill R.A., Fokane T. An Introduction to Land Administration (Notes to accompany the video series produced for LandNNEs). 2020.
13. Dawidowicz A., Żróbek R. Land Administration System for Sustainable Development: Case Study of Poland // Real Estate Manag. 2017, no 4, pp. 112–122.

14. Махмадалиев М. Система управления земельными ресурсами // Сборник научных статей 10-й Международной молодежной научной конференции «Поколение будущего: взгляд молодых ученых». – Курск, 2021. – С. 221–223.
15. Anand A., McKibbin M., Pichel F. Colored Coins: Bitcoin, Blockchain, and Land Administration / In Annual World Bank Conference on Land and Poverty. 2016. URL: https://www.ubiquity.io/home/resources/worldbank_land_paper_ubiquity_march_2016.pdf
16. Jaitner A., Caldeira R., Koynova S. Transparency International-Land Corruption in Africa-Finding Evidence, Triggering Change / In Proceedings of the Annual World Bank Conference on Land and Poverty. Washington, DC, USA. 20 March 2017.
17. De Maria M., Howai N. The Role of Open Data in Fighting Land Corruption: Evidence, Opportunities and Challenges. 2021.
18. Mukhtarova A. Central Asia performance review in land governance indices and assessment frameworks // Central Asian Journal of Water Research. 2021, no. 7(2), pp. 74–96.
19. Ameyaw P.D., de Vries W.T. Transparency of Land Administration and the Role of Blockchain Technology, a Four-Dimensional Framework Analysis from the Ghanaian Land Perspective // Land Management and Land Tenure. 2020, no. 9(12), p. 491. URL: <https://doi.org/10.3390/land9120491>
20. Земельные комиссии должны уйти в прошлое, уступив цифровизации в земельных отношениях [Электронный ресурс] – URL: <https://mail.kz/ru/news/kz-news/zemelnye-komissii-dolzheny-uiti-v-proshloe-ustupiv-cifrovizacii-v-zemelnyh-otnosheniyah#hcq=pmAccfs> (дата обращения: 30.07.2021)
21. Земельная Big data: компьютер знает правильные ответы, осталось найти правильные вопросы. [Электронный ресурс] – URL: <http://agroportal.ua/views/blogs/zemelnaya-big-data-kompyuter-znaetpravilnye-otvety-ostalos-naiti-pravilnye-voprosy/#> (дата обращения: 30.07.2021).
22. Жилдикбаева А., Жырғалова Ә., Баухан А., Айтхожаева Г., Молжигитова Д., Обзор нарушенных земель Республики Казахстан. //Izdenister Natigeler, (3 (99), 319–326. <https://doi.org/10.37884/3-2023/32>

References

1. Ob utverzhdenii Kontseptsii razvitiya sel'skikh territorij Respubliki Kazakhstan na 2023 – 2027 gody <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P2300000270>
2. Otchet TSifrovoj Kazakhstan <https://www.gov.kz/memleket/entities/mdai/activities/14764?lang=ru>
3. Butyrin, V. V. Sovershenstvovanie sistemy upravleniya agrobiznesom v usloviyakh tsifrovoj transformatsii sel'skogo khozyajstva/ V. V. Butyrin, YU. A. Butyrina, A. YU. Usanov // Doklady TSKHA : Mezhdunarodnaya nauchnaya konferentsiya, posvyashhennaya 175-letiyu K.A. Timiryazeva, Moskva, 06–08 dekabrya 2018 goda. Tom Vypusk 291, CHast'IV. – Moskva: Rossijskij gosudarstvennyj agrarnyj universitet - MSKHA im. K.A. Timiryazeva, 2019. – S. 7-10. – EDN UGXEPF.
4. Kusakina, O. N. TSifrovaya transformatsiya sel'skogo khozyajstva i problemy formirovaniya chelovecheskogo kapitala / O. N. Kusakina, N. V. Bannikova // EHkonomika sel'skokhozyajstvennykh i pe- rerabatyvayushhikh predpriyatij. – 2019. – № 12. – S. 71-73. – DOI 10.31442/0235-2494-2019-0-12-71-73. – EDN CTXWQQ.
5. Medennikov, V. I. TSifrovye tekhnologii dlya natsional'noj platformy «tsifrovoe sel'skoe khozyajstvo» / V. I. Medennikov // KHronoehkonomika. – 2020. – № 5(26). – S. 12-17. – EDN KQAWRR.
6. Sistemnyj vzglyad na tsifrovuyu transformatsiyu APK / V. I. Medennikov, I. M. Kuznetsov, M. V. Makeev, M. I. Gorbachev // Upravlenie riskami v APK. – 2020. – № 2(36). – S. 34-43. – DOI 10.53988/24136573-2020-02-05. – EDN HXXYHT.
7. Fedorenko, V. F. Tendentsii tsifrovizatsii i intellektuali- zatsii sel'skogo khozyajstva / V. F. Fedorenko // Innovatsii v sel'skom khozyajstve. – 2019. – № 1(30). – S. 231-241. – EDN IKJHJN.

8. KHoruzhij, L. I. TSifrovye dvojniki v mezhorganizatsionnoj si- steme upravlencheskogo ucheta agroformirovanij / L. I. KHoruzhij, YU. N. Katkov, A. A. Romanova // Bukhuchet v sel'skom khozyajstve. – 2021. – № 7. – S. 6-14. – DOI 10.33920/sel-11-2107-01. – EDN IKPYYZ.
9. Arkhipova, A. I. TSifrovye tekhnologii podgotovki k obucheniyu v agrarnom vuze / A. I. Arkhipova, S. P. Grushevskij, E. V. Lutsenko// Trudy Kubanskogo gosudarstvennogo agrarnogo universiteta. – 2022. – № 95. – S. 25-31. – DOI 10.21515/1999-1703-95-25-31. – EDN QWNJTQ.
10. Kadrovaya baza sela: mekhanizmy razvitiya i ehffektivnogo ispol'zovaniya / R. KH. Adukov, A. N. Adukova, R. V. Zakharov [i dr.]. – Moskva : Rossijskaya akademiya kadrovogo obespecheniya agropromysh- lennogo kompleksa, 2020. – 170 s. – ISBN 978-5-93098-093-6. – EDN KONBJW.
11. Zemel'nyj kodeks Respubliki Kazakhstan Kodeks Respubliki Kazakhstan ot 20 iyunya 2003 goda № 442.(s Izmeneniyami i dopolneniyami 2022 goda.)
12. Hull S., Kingwill R.A., Fokane T. An Introduction to Land Administration (Notes to accompany the video series produced for LandNNEs). 2020.
13. Dawidowicz A., Żróbek R. Land Administration System for Sustainable Development: Case Study of Poland // Real Estate Manag. 2017, no 4, pp. 112–122.
14. Makhmadaliev M. Sistema upravleniya zemel'nymi resursami // Sbornik nauchnykh statej 10-j Mezhdunarodnoj molodezhnoj nauchnoj konferentsii «Pokolenie budushhego: vzglyad molodykh uchenykh». – Kursk, 2021. – S. 221–223.
15. Anand A., McKibbin M., Pichel F. Colored Coins: Bitcoin, Blockchain, and Land Administration / In Annual World Bank Conference on Land and Poverty. 2016. URL: https://www.ubiquity.io/home/resources/worldbank_land_paper_ubiquity_march_2016.pdf
16. Jaitner A., Caldeira R., Koynova S. Transparency International-Land Corruption in Africa-Finding Evidence, Triggering Change / In Proceedings of the Annual World Bank Conference on Land and Poverty. Washington, DC, USA. 20 March 2017.
17. De Maria M., Howai N. The Role of Open Data in Fighting Land Corruption: Evidence, Opportunities and Challenges. 2021.
18. Mukhtarova A. Central Asia performance review in land governance indices and assessment frameworks // Central Asian Journal of Water Research. 2021, no. 7(2), pp. 74–96.
19. Ameyaw P.D., de Vries W.T. Transparency of Land Administration and the Role of Blockchain Technology, a Four-Dimensional Framework Analysis from the Ghanaian Land Perspective // Land Management and Land Tenure. 2020, no. 9(12), p. 491. URL: <https://doi.org/10.3390/land9120491>
20. Commissio terrestris res praeteriti fiere debet, modo digitalizationi in relationibus terrestribus cedente [Electronic resource] – URL: <https://mail.kz/ru/news/kz-news/zemelnye-komissii-dolzny-uiti-v-proshloeustupiv-cifrovizacii-v-zemelnyh-otnosheniyah#hcq=pmAccfs> (access date: 07/30/2021)
21. Terrae magnae notitiae: computatorium recta responsa scit, omnia quae restant rectas quaestiones invenire est. [Electronic resource] - URL: <http://agroportal.ua/views/blogs/zemelnaya-big-data-kompyuter-znaetpravilnye-otvety-ostalos-naiti-pravilnye-voprosy/#> (access date: 07/30/2021).
22. Zhildikbaeva A., ZHyrfalova Ə., Baukhan A., Ajtkhozhaeva G., Molzhigitova D., Obzor narushennykh zemel' Respubliki Kazakhstan. //Izdenister Natigeler, (3 (99), 319–326. <https://doi.org/10.37884/3-2023/32>

***М.С. Қалиева*, Н.В. Джангарашева, А.А. Айдарова, К.К. Жоламанов,
Г.К. Серикбаева, Д.Н. Сагандыкова***

*«Казахский национальный аграрный исследовательский университет» г. Алматы,
Республика Казахстан, madina.kalieva.1997@mail.ru*, nazymkul@mail.ru,
asema_aidarova@mail.ru, dariga_79-15@mail.ru*

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ И МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ РАЦИОНАЛЬНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЗЕМЕЛЬ НАСЕЛЕННЫХ ПУНКТОВ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ

Аннотация

Инновационное развитие отрасли землеустройства неразрывно связано с внедрением в земельно-кадастровых услугах и применение в системе управления земельными ресурсами средств автоматизации и роботизации, современных информационных технологий, особенностью которых является формирование больших массивов информации, обеспечивающих повышение эффективности устойчивого развития сельских территорий, совершенствование технологических решений в системе рационального использования земельных ресурсов населенных пунктов страны. Для повышения эффективности рационального использования территорий населенных пунктов в условиях быстро меняющихся требований стандартов и многих нормативных документов наиболее существенное значение имеет цифровизация технологий в системе управления землеустройством. Вопросы развития сельских территорий в Республике Казахстан на протяжении многих лет остаются одними из самых актуальных. На обширной территории страны значительная ее часть остается слабо освоенной и малонаселенной. Причинами такого положения являются большая рассредоточенность территорий сельских населенных пунктов, природно-климатические условия, рельеф местности, недостаточное финансирование развития социально-бытовой сферы, влекущее за собой желание населения мигрировать в населенные пункты с более высоким уровнем социального комфорта. «Последние 10 лет политика по развитию сельских территорий была направлена на улучшение качества жизни сельского населения за счет приоритетной поддержки сельских населенных пунктов с потенциалом развития согласно данным Бюро национальной статистики Агентства по стратегическому планированию и реформам Республики Казахстан на начало 2023 года в республике насчитывается 6 295 сельских населенных пунктов, в которых проживает 38,2% населения страны или 7,5 млн человек».[1]

Для устранения цифрового неравенства в сельской местности был реализован План РЕВА-NGA, который предусматривает покрытие широкополосным интернетом 30 Мбит/с более 90% населенных пунктов с численностью населения менее 5 000 жителей. Также реализуется Стратегия цифровизации агропродовольственного сектора, лесного хозяйства и сельской среды.

Вместе с тем следует отметить, что ряд вопросов, связанных с разработкой и реализацией единых подходов к решению задач цифровой трансформации в системе управления земельными ресурсами и оценке перспектив массовой цифровизации территорий населенных пунктов продолжает находиться в стадии осмысления и выработки рациональных подходов к преодолению ограничений цифрового развития отрасли, при этом ряд положений, связанных с оценкой условий инициации процессов цифровой трансформации хозяйствующих субъектов землеустройстве и понимания перспектив цифровизации системы территориального развития населенных пунктов, остается проработан не до конца, носит дискуссионный характер и нуждается в дополнительном исследовании.

Ключевые слова: Цифровизация, автоматизированные информационные системы, земли населенных пунктов, трансформация хозяйствующих субъектов, рациональное использование земель, земельно-кадастровые услуги, искусственный интеллект, кибербезопасность, цифровая трансформация, цифровизация пространства населенных пунктов.

M.S. Kalieva, N.V. Jangarasheva, A.A. Aydarova, K.K. Zholamanov,
G.K. Serikbaeva, D.N. Sagandykova*

*"Kazakh National Agrarian Research University" Almaty, Republic of Kazakhstan,
madina.kalieva.1997@mail.ru*, nazymkul@mail.ru, asema_aidarova@mail.ru, dariga_79-
15@mail.ru*

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF RATIONAL USE OF LANDS OF POPULATED AREAS IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION

Abstract

Innovative development of the land management industry is inextricably linked with the introduction of automation and robotics in land cadastral services and the use of modern information technologies in the land management system, the peculiarity of which is the formation of large arrays of information that ensure increased efficiency of sustainable development of rural areas, improvement of technological solutions in the system of rational use of land resources of settlements in the country. To improve the efficiency of rational use of the territories of settlements in the context of rapidly changing requirements of standards and many regulatory documents, the digitalization of technologies in the land management system is of the utmost importance. The issues of development of rural areas in the Republic of Kazakhstan have remained one of the most pressing for many years. In the vast territory of the country, a significant part of it remains poorly developed and sparsely populated. The reasons for this situation are the large dispersion of the territories of rural settlements, natural and climatic conditions, terrain, insufficient funding for the development of the social and everyday sphere, which entails the desire of the population to migrate to settlements with a higher level of social comfort. "Over the past 10 years, the rural development policy has been aimed at improving the quality of life of the rural population through priority support for rural settlements with development potential, ... according to the Bureau of National Statistics of the Agency for Strategic Planning and Reforms of the Republic of Kazakhstan (hereinafter referred to as BNS), as of the beginning of 2023, there are 6,295 rural settlements (hereinafter referred to as RCS) in the republic, in which 38.2% of the country's population or 7.5 million people live." [1]

To eliminate the digital divide in rural areas, the PEBA-NGA Plan was implemented, which provides for coverage of more than 90% of settlements with a population of less than 5,000 residents with 30 Mbps broadband Internet. The Strategy for the digitalization of the agri-food sector, forestry and the rural environment is also being implemented. At the same time, it should be noted that a number of issues related to the development and implementation of unified approaches to solving the problems of digital transformation in the land management system and assessing the prospects for mass digitalization of the territories of populated areas continue to be at the stage of understanding and developing rational approaches to overcoming the limitations of the digital development of the industry, while a number of provisions related to the assessment of the conditions for initiating the processes of digital transformation of economic entities in land management and understanding the prospects for digitalization of the system of territorial development of populated areas remain not fully developed, are debatable in nature and require additional research.

Key words: Digitalization, automated information systems, lands of populated areas, transformation of economic entities, rational use of land, land cadastral services, artificial intelligence, cybersecurity, digital transformation, digitalization of the space of populated areas.

IRSTI 69.06.07; 34.33.15

DOI <https://doi.org/10.37884/4-2024/40>

M.O. Aubakirova

Fisheries Research and Production Center, Almaty, Kazakhstan, judo_moldir@mail.ru

QUANTITATIVE VARIABLES OF ARTEMIA IN SALT LAKE TUZKOL (BALKHASH-ALAKOL BASIN)

Abstract

Studies of salt waterbodies are topical for understanding their role in preserving and producing cysts of the valuable bioresource Artemia. A comprehensive analysis of the salt lake Tuzkol carried